

بھدائنٹ کٹاورزی

طرح بهداشت کشاورزی

صنعت کشاورزی یکی از بخش های مهم وبا ارزش هر جامعه است ودرصد زیادی از شاغلین دراین بخش فعالیت دارند و تقریباً از مشاغل پایه جهت تامین غذا است.

با توسعه بخش کشاورزی و ورود تکنولوژی جهت بهره برداری مطلوبتر و تولید اقتصادی تر به تبع عوامل زیان آور متعددی وارد این بخش از محیط کار شده است. و همین امر باعث شده که سلامت شاغلین کشاورزی در معرض خطر قرار گیرد. طبق برآورد سازمان بین المللی کار سالانه حدود ۱۷۰ هزار نفر از کشاورزان جان خود را از دست می دهند.

تعریف بهداشت کشاورزی :

بهداشت کشاورزی علمی است که با شناسایی ، ارزیابی و کنترل عوامل و شرایط زیان آور محیط کار و انجام مراقبت های بهداشتی و درمانی حافظ سلامتی کشاورزان باشد.

اهداف طرح بهداشت کشاورزی :

- ۱- آموزش و ارتقاء سطح آگاهی کشاورزان در خصوص عوامل زیان آور این شغل
- ۲- بازدید و بهسازی واحدهای کشاورزی
- ۳- تعیین سطح سلامت شاغلین کشاورز

کشاورزي از دیدگاه بهداشت حرفه اي:

❖ **کشاورزي صنعتي** : به کشاورزي گفته مي شود که در آن مکاني به نام کارگاه وجود دارا که در آن کارگاه کارگران تحت سرپرستي کارفرما فعاليت دارند.

به استناد ماده ۸۵ قانون کار کلیه مقررات کارگاه در بخش کشاورزي صنعتي اعمال مي گردد.

این واحدها شامل : مرغداري ها ، گاوداريها ، پرورش طیور صنعتي ، پرورش ماهي و کشت گلخانه اي

❖ **کشاورزي سنتي** : کلیه باغات بدون حصار ، مزارع ، دامداري خانگي در این گروه قرار مي گیرد. در این گروه بایستي به اولويت هاي زیر توجه نمود:

بیماريهاي مشترك انسان و دام ، سموم و عوارض آن ، خطر ماشین آلات کشاورزي
معاینات این گروه بایستي جهت سرپرستان خانوار در هر روستا با هماهنگي خانه بهداشت انجام گردد.

روشهاي ارتقاء سهم مشاركت کشاورزان در برنامه بهداشت كشاورزي

۱- تشكيل جلسات آموزشي توجيهي براي تعاوني ها واتحاديه هاي كشاورزي ومروجين كشاورزي در خصوص اهداف برنامه

۲- هماهنگي با سازمان جهاد كشاورزي جهت جلب مشاركت تعاوني ها وتشكل هاي مرتبط در راستاي بهسازي كارگاههاي كشاورزي

۳- تهيه ، تدوين واجراي برنامه هاي آموزشي مدون براي كشاورزان واجراي آن از طريق سيستم شبكه با مشاركت جهاد كشاورزي ،مسئولين اتحاديه وتشكل هاي صنفی

۴- جلب مشاركت سازمان آموزش وپرورش جهت آموزش بهداشت كشاورزي در مدارس روستائي

۵- مشاركت شوراهاي اسلامي روستا ودهياران در برنامه

۶- استفاده از سيستم تشويق براي كشاورزان فعال در امر بهسازي وبهداشت كشاورزي

۷- فعال نمودن برنامه رابطين بهداشتي در سطح روستاها در ارتباط با برنامه بهداشت كشاورزي

۸- استفاده از رسانه هاي گروهی ومطبوعات محلي صدا وسيماء...

بازدید وبهسازی کارگاههای کشاورزی

۱- این واحد ها شامل : دامداری ، مرغداری ، پرورش ماهی ، پرورش طیور صنعتی و گلخانه ها می باشد.

۲- به استناد ماده ۸۵ قانون کار این واحد کارگاه محسوب شده و در هنگام بازرسی فرمهای بازدید و مصوب تکمیل گردد.

۳- بازدیدها توسط کارشناسان و کاردانهایی مراکز بهداشتی و درمانی (محیط و حرفه ای) بر اساس قوانین و ضوابط بهداشت حرفه ای و قانون کار انجام گیرد.

۴- کلیه تاسیسات و تسهیلات کارگاه (ساختمان ، سرویس های بهداشتی ، آب ، دفع فاضلاب و...) بر اساس آیین نامه تسهیلات کارگاه ساخته شده باشد.

۵- در ارتباط با کارگاههای خانگی و سنتی کشاورزی (باغات بدون حصار ، مزارع ، دامداری خانگی و...) بهسازی از طریق آموزش و توجیه کشاورزان صورت پذیرد .

حفظ سلامت شاغلین مرغداریها ، دامداریها ، شیلات و آبزیان ، کشت گلخانه ای

- ۱- ایجاد تسهیلات بهداشتی رفاهی برای شاغلین بخش کشاورزی مثل : رختکن و حمام ، اطاق استراحت و غذاخوری ، تامین آب آشامیدنی سالم بر اساس آیین نامه تاسیسات و تمهیدات بهداشتی (ماده ۱۵۶ قانون کار)
- ۲- تامین وسایل حفاظت فردی مناسب (لباس کار ، کفش ، ماسک و ...)
- ۳- انجام معاینات دوره ای در کارگاههای مشمول
- ۴- تشکیل کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار در کارگاههای مشمول
- ۵- آموزش پزشکان خانواده جهت انجام معاینات دوره ای شاغلین

عوامل زیان آور در محیط کار کشاورزی

- ۱- عوامل زیان آور فیزیکی (سرو صدا ، ارتعاش ، اشعه مضر، گرما و سرما)
- ۲- عوامل زیان آور شیمیایی (گردوغبار ، گاز و بخارات ، سموم و آفت کش ها)
- ۳- عوامل زیان آور بیولوژیک (قارچها ، انگلها ، باکتریها ، ویروسها)
- ۴- عوامل زیان آور ارگونومی (طرز کار نامناسب ، ابزار کار نامناسب و حمل بار)

سرو صدا:

اگر فرد در فاصله يك متری از گوینده قرار گیرد و نتواند صحبت معمولی طرف مقابل را بشنود در يك محیط پرسرو صدا قرار گرفته است.

عوارض ناشی از سرو صدا :

- کاهش شنوایی و در تماسهای طولانی مدت ایجاد سنگینی گوش
- بالا رفتن فشار خون و ضربان قلب
- ناراحتی های روانی مانند اثر بر خواب و روابط اجتماعی
- اثرات و اختلالات روانی - هیجان - تحریک پذیری
- کاهش راندمان کاری
- افزایش ریسک حوادث

کارگران در معرض :

- رانندگان تراکتور- کمپاین و...
- کارگرانی که با اره برقی چوب بری کار می کنند
- متصدیان تلمبه خانه ها و موتورهای آب
- کشاورزان در معرض ماشین آلات کشاورز

کنترل سرو صدا :

- بازدید مرتب و سرویس به موقع ماشین آلات
- جدا کردن و یا محصور کردن عامل ایجاد صدا (اطاقک برای تراکتور)
- کاهش ساعت تماس با صدا
- انجام معاینات پزشکی و تست شنوایی سنجی
- استفاده از وسایل حفاظت فردی

ارتعاش :

ارتعاش عاملی است که به عضلات بدن فرصت کافی جهت استراحت نمی دهد و عضلات برای مدت طولانی در حال انقباض باقی می مانند.

عوارض ناشی از ارتعاش :

- ۱- اختلالات ستون فقرات
- ۲- اختلالات گوارشی
- ۳- اختلالات عصبی و روانی

کارگران در معرض:

- رانندگان تراکتور و کمباین و ماشین آلات کشاورزی مرتعش
- کارگرانی که با اهره برقی چوب بری کار می کنند

کنترل ارتعاش :

- تغییر قطعات یا وسایلی که در دستگاه موجب لرزش می شود
- تغییر صندلی ثابت تراکتور با پوشش نرم و قابل ارتجاع
- استفاده از دستکش و کفش های مخصوص

اشعه مضر :

نور خورشید به طور طبیعی دارای اشعه ماوراء بنفش بوده که قرار گرفتن در معرض مستقیم نور آفتاب خطراتی برای انسان ایجاد می کند.

عوارض ناشی از اشعه :

- سوختگی پوست با درجات متفاوت
- آسیب به چشم
- ایجاد چین و چروک در صورت
- در تماس های طولانی مدت سرطان پوست

کارگران در معرض :

- کشاورزان در مناطق روباز ، ماهیگیران ، دامداران ، جنگلبانان و چوپانان

کنترل اشعه مضر:

- پوشش مناسب تمام قسمت های باز بدن
- استفاده از کلاه لبه دار و دستکش
- استفاده از سایبان در هنگام استراحت
- خودداری از کار در ساعت ۱۲-۱۶ به دلیل اینکه بیشترین اشعه مضر در این ساعت به زمین می رسد
- استفاده از عینک مخصوص
- استفاده از کرم های محافظ پوست

گرما :

اگر میزان حرارت و رطوبت محیط کار زیاد باشد عوارضی ایجاد می گردد.
عوارض ناشی از گرما:

- گرمزدگی (کار در محیط گرم و خشک)
- جوشهای گرمائی (کارکردن در محیط گرم و مرطوب)
- اختلالات عصبی - روانی
- خستگی گرمائی (کارگرانی که در حین کار عرق زیادی می کنند)

کارگران در معرض:

- کشاورزان ، دامداران ، جنگلبانان ، ماهیگیران و چوپانان

کنترل گرما:

- پوشش مناسب و استفاده از لباسهای نخی و گشاد
- نوشیدن مایعات خنک به مقدار زیاد
- رعایت زمان استراحت و کار
- رعایت بهداشت فردی و استحمام مرتب
- خنک کردن بدن

سرما :

مطلوبترین حرارت برای زندگی ۲۱ درجه سانتیگراد با رطوبت ۵۰ درصد و جریان هوایی در حدود ۱۰ سانتیمتر در ثانیه می باشد

وقتی بدن در معرض سرمای شدید قرار میگیرد سیستم دفاعی دیگر قادر به مبارزه نمی باشد و به تدریج حرارت مرکزی بدن کاهش می یابد .

عوارض ناشی از سرما :

- سرمازدگی عمومی (لرز شدید ، درد شدید عضلانی بخصوص در ناحیه پشت گردن ، بالا رفتن فشارخون ، افزایش تهویه ریوی) ، کهیر و سرخ شدن پوست ، مرگ در اثر سرمازدگی همراه بیهوشی
- سرمازدگی موضعی (یخ زدگی اندامهای دست و پا و قطع عضو)

کارگران در معرض :

- کشاورزان ، دامداران ، ماهیگیران ، جنگلبانان ، چوپانان

کنترل سرما:

- استفاده از پوشش مناسب و لباس گرم
- استفاده از غذا و نوشیدنی گرم در محیط گرم
- استفاده از چادرهای مخصوص برای گرم شدن
- رعایت فواصل استراحت و کار
- استفاده از کفش ، کلاه و دستکش مناسب و عدم پوشیدن کفش یا دستکش تنگ و لباس خیس

گردوغبار:

در ضمن فعالیتهای کشاورزی نظیر آره کردن، خرد کردن، غربال کردن و غیره ذراتی ایجاد می گردد که گردوغبار نامیده می شوند.

مثالهای زیربرخی از گردوغبارهایی هستند که ممکن است کشاورزان در معرض آنها قرار گیرند.

کودها:

کودها غنی از مواد نیترات معدنی و آلی هستند که به همراه فسفاتها و پتاسیم باعث پرورش و رشد گیاهان می شوند.

علف کشته و آفت کشته

گردوغبارهای گیاهی: مانند گردوغبار پنبه، تنباکو، چای، توتون، قهوه، کاکائو، نیشکر، سبوس غلات

گردوغبارهای حیوانی: گردوغبارهای ناشی از مواد حیوانی نظیر استخوان، پر، شاخ، مو، پشم و غیره علاوه بر ایجاد آلرژی ممکن است باعث آلودگی میکروبی و یا قارچی بیماری ریوی ایجاد نمایند.

■ عوارض ناشی از گردوغبار:

- انواع خاص از پنوموکونیوزیس ها
- تب ، سرفه ، کوتاه شدن نفس در اثر مواجهه با گردوغبار یونجه
- احساس سوزش و خارش در گلو و بینی
- سرفه و حملات شبیه آسم در اثر مواجهه با گردوغبار پنبه

- کارگران در معرض :

- رانندگان تراکتور ، کمباین ، خرمکوبها
- کارگران کود پاشی ، کارگران چوب بری
- کارگران دامداری ها ، مرغداریها
- کارگران انبارهای غلات و علوفه و یونجه
- کارگرانی که در مزارع پنبه و نیشکر فعالیت می نمایند

راههاي کنترل گردوغبار:

- استفاده از وسایل مکانیزه که مانع از تماس کارگران با منبع تولید گردوغبار شود
- استفاده از وسایل حفاظت فردي
- حمل و نقل یونجه ، علوفه و غلات به طوري که باعث کاهش گردوغبار
- رعایت بهداشت فردي و انجام معاینات بهداشتي

گازوبخار :

گازوبخار جزو عوامل زیان آور شیمیایی بوده ، بعضي از انواع ممکن داراي رنگ مشخص ویا بوي خاص باشندمانند گاز سولفید هیدروژن در مخازن فاضلاب ویا گاز کلر ، ممکن است فاقد رنگ و بوي مشخص باشندمانند گاز دي اکسید کربن ومونواکسید کربن که در اثر کارکردن با ماشین هاي کشاورزي نظیر تراکتور ایجاد میگردد.

سموم :

سم ماده یا موادي است که داراي منشاء گیاهی ، حیواني ویا شیمیایی بوده که از راههاي مختلف (تنفس ، پوستي ، گوارشي) مي تواند ایجادسمومیت نماید.

کارگران در معرض گاز و بخار و سموم :

- کارگرانی که در تهیه و آماده سازی سموم فعالیت می نمایند
- کارگرانی که در امر نگهداری سموم و کود شیمیایی فعالیت می کنند
- کارگران مرغذاری ها و دامداری ها
- باغبانان
- کشاورزانی که در انبارهای غلات و علوفه فعالیت می کنند

اثرات گاز و بخار و سموم :

انواع خاص بیماریهای ریوی
آسم

مسمومیت ناشی از سموم آفت کش

درجه شدت عوامل زیان آور به عوامل زیر بستگی دارد:

- ❖ راه ورود به بدن
- ❖ نوع ماده شیمیایی
- ❖ مدت تماس با ماده شیمیایی

چگونه از خطر سموم
در امان باشیم

راههای ورود سموم به بدن

- ۱- تنفس
- ۲- پوست
- ۳- خوراکی

نگهداری سموم

■ ۱- دور از دسترس اطفال

■ ۲- هیچوقت آن را در محل زندگی (آشپزخانه ، اتاقها) قرار ندهیم.

■ ۳- سموم را در ظرف یا قوطی مخصوص خود نگهداری کرده تا اشتباهی مصرف نشود.

■ ۴ - بعد از هر بار مصرف در آن را ببندیم.

■ ۵- زنان باردار ، اطفال و افراد مسن نباید با سموم کار کنند.

میزبانها

■ پرندگان وحشی ، مرغ و خروس، بوقلمون،
پرندگان زینتی، شتر مرغ، اردک و غاز

در چه شرایطی باید سم را مصرف کنیم

- سم به هیچ وجه نباید با بدن تماس پیدا کند: دستکش ، عینک مخصوص که کناره های آن بسته است ، ماسک یا پارچه تمیزی که روی دهان و بینی را بپوشاند.
- موقع سم پاشی خوردن آب و غذا ممنوع است.
- اگر سم به چشم پاشیده شد فوراً با آب فراوان شسته شود.
- اگر روی بدن ریخته شد محل را با آب و صابون بشوئید.
- انجام سمپاشی در ساعات صبح و پشت به باد انجام شود.

مطالب نوشته شده روی بسته ها وقوطی های سموم

- مورد مصرف سم
- نسبت حل کردن سم با آب یا نفت
- موقع سم پاشی
- دوره کارنس
- عوارض ایجاد شده در اثر مسمومیت واقدامات انجام شده تا رسیدن به پزشک

بعد از سمپاشی چکار باید کرد

- ۱- سمی که در پمپ سمپاش باقی میماند نباید داخل آب جاری ریخته شود.
- لباس ها و وسایل کار در پایان شسته شود.
- قوطی یا ظرف خالی را همین طور رها نکنیم.

■ مسموم کیست:

■ وارد شدن سم به بدن از یکی از راهها.

علائم مسمومیت بسته به نوع سم ، مقدار آن و مدت زمان گذشته از مسمومیت متفاوت است. اما به طور کلی سرگیجه ، حالت تهوع و استفراغ ، دل درد ، عرق کردن ، رنگ پریدگی و خواب آلودگی وجود دارد.

◆ انواع مسمومیت: حاد و مزمن

کمکهای اولیه

- ۱- سوال از مسموم و اطرافیان در مورد ماده ای که خورده شده یا با آن تماس داشته.
- ۲- خواندن برچسب روی ظرف سم
- ۳- خارج نمودن مسموم از محل سمپاشی و نگهداری در هوای آزاد
- ۴- خارج کردن لباسهای آلوده به سم
- ۵- شستن محل های آلوده به سم با آب و صابون
- ۶- گرم نگه داشتن بیمار
- ۷- اگر سم داخل چشم ریخت ، شستن با آب فراوان حدود ۱۵ دقیقه
- ۸- اگر سم به تازگی خورده شده ، وادار به استفراغ (تحریک ته حلق ، خوراندن آب نمک) کنیم.
- ۹- باز نگه داشتن راههای هوایی
- ۱۰- ارجاع به مرکز بهداشتی درمانی (قویتی سم نیز فرستاده شود)

راههاي كنترل وپيشگيري سموم:

- نصب تهويه مناسب در انبارهاوسيلوها
- استفاده از سموم با غلظت تجويز شده
- استفاده از وسايل حفاظت فردي
- عدم سمپاشي در هنگام باد وهواي بسيار گرم
- سمپاشي پشت به باد
- دفع صحيح ظروف حاوي سموم
- عدم استعمال دخانيات در هنگام سمپاشي
- خودداري از خوردن وآشاميدن در هنگام سمپاشي

کارگران در معرض قارچها :

- کشاورزانی که در انبارهای علوفه و یونجه فعالیت می کنند
- کشاورزانی که در بریدن درختان و انبار هیزم و شاخ و برگ فعالیت دارند
- کارگرانی که در توزیع و نگهداری خوراک دام و طیور فعالیت می کنند
- ماهیگیران

-دامپزشکان و دامداران

- کشاورزانی که در امر کود پاشی فعالیت می کنند
- کشاورزان و دامدارانی که در اصطبل ها کار میکنند

راههای کنترل و پیشگیری قارچها :

- رعایت بهداشت فردی
- استفاده از کودهای حیوانی و اجتناب از مصرف کودهای انسانی
- استفاده از وسایل حفاظت فردی
- استحمام مرتب

مشاغل در معرض ویروسها :

-کشاورزان

-دامداران و دامپزشکان

-کارگران مرغداری ها

راههای کنترل و پیشگیری از ویروسها:

-رعایت بهداشت فردی و مراقبت های بهداشتی به هنگام کار

-استفاده از وسایل حفاظت فردی مناسب

-معدوم نمودن دام بیمار

-عدم تماس با پرندگان

-انجام معاینات پزشکی

کارگران در معرض باکتریها:

-کشاورزان

-دامداران و دامپزشکان

-کارگران مرغداریها

راههای کنترل و پیشگیری از باکتریها :

-انجام واکسیناسیون

-ضد عفونی اماکن آلوده به فضولات و ترشحات حیوانات بیمار

-جداسازی حیوانات آلوده

-آموزش بهداشت به افراد در معرض خطر و آشنا نمودن آنها با بیماری

-گندزدایی مرتب اصطبل

-پاستوریزه کردن شیر و فرآورده های آن

کارگران در معرض انگلها:

-شالیکاران

-کشاورزانی که با آب و خاک آلوده و کودهای حیوانی سروکار دارند

-کشاورزان مزارع نیشکر و توتون و چای

-کارگران مرغداریها و اصطبل داران

راههای کنترل و پیشگیری از انگلها:

-احداث توالتهای بهداشتی بخصوص در مزارع بزرگ

-استفاده از وسایل حفاظت فردی

-رعایت بهداشت فردی و مراقبت های بهداشتی هنگام کار

-استفاده از سبزیجات سالم

عوامل زیان آور ارگونومی :

- طرز کار نامناسب

- ابزار آلات نامناسب

- حمل بار

کارگران در معرض :

- شالیکاران

- کشاورزان

- باغبانان

- رانندگان تراکتور و کمباین و ماشین آلات کشاورزی

- کارگران چوب بری

- مرغدارها

- دامداران

تعريف ارگونومي = (علم راحتي)

ارگونومي دانشي است که به رابطه میان انسان ، ماشین ومحیط پیرامون او مي پردازد وطراحي وسایل ودستگاههاي مورد استفاده را به گونه اي پیشنهاد مي کند که راحتي ، دسترسي ،ايمني وبازدهي را بالا برده ودشواري ،خطر ،خستگی وهزینه ها را کاهش مي دهد.

ارگونومي دانش مطالعه ويژگيها وخصوصيات انسان به منظور طراحي مناسب محیط کار وزندگي مي باشد.

■ ارگونومی در دوزمینه عمده بکار گرفته می شود:

■ ۱- تناسب فرد با شغل (انتخاب افراد از نظر توانایی آنها برای انجام وظایف)

■ ۲- تناسب شغل با فرد (تجهیزات ، وظایف و تشکیلات طوری طراحی شوند که با قابلیت ها ومحدودیت های افراد متناسب باشد.

■ هدف ارگونومی :

■ - تقلیل فشارهای کار، خستگی و فرسودگی که در اثر کارکردن ایجاد می شود

■ - تطبیق وتغییر دستگاهها با وضع صحیح بدن

■ - حمایت وحفاظت ازکارگرانه ازدیاد محصول وبازدهی

پیشگیری از اختلالات اسکلتی - عضلانی :

- خودداری از حرکات یکنواخت و تکراری
- رعایت فواصل کار و استراحت
- کاهش ساعت کاری
- استفاده از ابزار آلات مناسب با دسته هایی که خمش مناسب دارد
- مراقبت های پزشکی
- خودداری از خم شدن های مکرر و زانوزدن های مکرر
- رعایت اصول بلند کردن بار
- خودداری از چرخاندن و انحراف بیش از حد مچ دستها

خدا نگهدار
سلامت باشید

۱۶

